

Preek voor zondag 4 maart 2018 bij Johannes 2: 13-22 (en Jeremia 7) in de Protestantse Kerk Zandvoort door ds. mr. J. W. Verwijs.

Gemeente van Christus,

De evangelielezing van deze morgen staat bekend als de *tempelreiniging*.

Het is zo'n verhaal dat je *niet meer vergeet* als je het eenmaal hebt gehoord.

Af en toe lijken kerken net een markthal, als er bazaars of verkoopdagen plaatsvinden. Zoals in deze kerk ook jarenlang gebeurde. Dan is er altijd wel iemand die zegt: kan dit eigenlijk wel? Handel en geld in de kerk?

Over deze tekst wordt weinig gepreikt. Meestal gaat het over de intocht in Jeruzalem, de tekst voor Palmzondag, aan het begin van de stille week. Als Jezus binnen de poorten van Jeruzalem is, gaat Hij direct naar de tempel. En wat vindt Hij: geen eerbied en stilte, maar een luidruchtige markt.

Nu is er met de lezing van Johannes iets merkwaardigs aan de hand: het is u misschien opgevallen: het staat in hoofdstuk 2. Aan het begin van het evangelie. Het verhaal over Jezus en de tempel wordt naar voren getrokken. Als een verhaal dat de toon zet. Het krijgt een programmatisch karakter.

Het is altijd druk bij de tempel. Er komen mensen uit stad en land, er komen Joden als pelgrim uit alle landen vandaan. Ze willen God danken of om vergeving vragen door een offer te brengen. En offerdieren zijn bij de tempel *te koop*: runderen, schapen en duiven. Jezus ziet die handel en maakt een zweep van touw, van biezen. Als een *veedrijver* jaagt hij de schapen en runderen de tempel uit. De handelaars komen er wel achteraan. Hij smijt het geld van de wisselaars op de grond en *gooit de tafels omver*. Wat hier gebeurt is tegendraads, rebels. Het is een demonstratie, een publieke actie. Of noem het *straattheater*. Jezus is anders dan we van hem gewend zijn, de man met groot geduld en grenzeloze vriendelijkheid.

Jezus is een revolutionair, zeggen sommigen. Hij maakt een politiek statement. Hij gooit tafels omver, want Hij wil *de bestaande orde omver werpen*. Desnoods met geweld de Romeinen het land uit drijven, net als die runderen en schapen weg van het tempelplein.

Of het gewelddadig is, valt te betwisten. Hij is wel boos.¹ Het is schrikken bij zo'n optreden. Ze zijn er beduusd van, en laten Hem begaan. Er waren vast Romeinse soldaten in de buurt, of leden van de joodse tempelwacht. Hij maakt indruk. Niemand grijpt hem bij de kraag.

Jezus doet denken aan de profeet Jeremia, zes eeuwen voor Hem. Die was in de poort bij de tempel gaan staan en had tegen de tempelgangers geroepen; als jullie je leven niet beteren loopt het hier slecht af. Dan gaat de tempel eraan, al is het een huis van God. Als jullie kwetsbare mensen uitbuiten, en

¹ vinden we moeilijk in de kerk: je mag blij of verdrietig zijn, maar boos ...

onschuldig bloed vergieten *zal de tempel worden afgebroken* en veranderen in een puinhoop.

En dat gebeurde ook: Jeremia heeft het zelf meegemaakt dat Jeruzalem werd veroverd, dat *stad en tempel werden verwoest*. Bij de puinhopen schreef hij de beroemde Klaagliederen van Jeremia.

Later is de stad herbouwd. Er kwam een tweede tempel, de tempel zoals Jezus die heeft gezien en bezocht. *Ook die tempel is verwoest*. Alleen de Klaagmuur staat er nog, als laatste rest van de het geweldige tempelcomplex dat er eeuwen heeft gestaan.

Dat er handel was in offerdieren, en dat er munten werden gewisseld *zal Jezus niet verbaasd hebben*. De tempel en wat daar omheen gebeurde vormde een kleine economie. De offerpraktijk vroeg massa's offerdieren, en die kon je niet van thuis meenemen. Die kocht je bij de tempel

En toch: Het lawaai van de markt doet afbreuk aan de rust en de stilte die Jezus verwacht. Hij zoekt het huis van zijn Vader. Hij was er eerder geweest, toen hij twaalf jaar oud was. Hij raakte in gesprek met de Schriftgeleerden. Zij waren onder de indruk zijn vragen en antwoorden. Maria en Jozef waren hem kwijt en zochten overal tot ze Hem vonden. En Hij zei: *wisten jullie niet dat ik in het huis van mijn Vader moest zijn?*

De tempel, daar kon je terecht met je schuld.

Daar zal men Heer tot U zich wenden, tot U komt al wat leeft, tot u o redder uit ellende, die alle schuld vergeeft.

De tempel, daar kon je ook terecht met je dankbaarheid:

Daarvoor stond er een geldkist, een offerblok. Rijken kwamen hun giften in de offerkist werpen. Toen Jezus zag dat een arme weduwe er twee muntjes in gooide zie hij : ze heeft meer gegeven dan alle anderen. Anderen offerden van hun overvloed, zij gaf van haar armoede alles. Het staat bekend als het penningske van de weduwe ...

Jezus veegt het tempelplein schoon, en Hij zoekt het huis van zijn Vader. dat zijn twee verschillende zaken:

Een demonstratie, een daad van verzet, een hartstochtelijk protest.

En het verlangen naar ruimte en stilte en eerbied.

Ik denk dat we er goed aan doen die twee niet tegen elkaar uit te spelen: *mystiek en verzet, bidden en werken, woorden en daden.*

Profetisch protest en priesterlijke dienst.

Die horen bij elkaar: zonder de aanklacht tegen onrecht, de opwinding over misstanden wordt het geloof een *vlucht uit de wereld*.

En zonder stilte en gebed *gaan we op in onze bedrijvigheid*, of dat nu vroom is of on-vroom. Dan leef je aan God en elkaar voorbij.

Ze lieten Jezus begaan met zijn zweep. Maar de vraag kon niet uitblijven: Dit is een provocatie, je brengt de openbare orde in gevaar. Wie denk je wel dat je bent? Met welk recht kan en mag je het tempelplein op zijn kop zetten?

Het antwoord klinkt als een raadsel:

Breek deze tempel af, en Ik zal hem in drie dagen opbouwen.

De tempel, dat ben Ik. Hier woont God, hier is God onder de mensen.

Zo staat het in die prachtige opening van het Johannesevangelie: het woord is vlees, is mens geworden en heeft onder ons gewoond.

God wil bij ons wonen Wij worden voor een tijd een plaats van God.

Daar is het Jezus om te doen: God die woont in ons, die in ons een bron van leven is. Hij woont bij ons, en wij wonen bij hem.

En in zijn liefde ging Hij tot het uiterste, de afbraak in de dood.

Het is een bijzonder huis, dat huis van de Vader:

Hij breekt huizen af en bouwt huizen op.

Zo gaat het in zijn werk. Toen de profeet Jeremia werd geroepen kreeg hij te horen: jouw taak is het om af te breken en op te bouwen. Daarom klaagt Jeremia de tempelgangers aan: zoals jullie leven, dat is geen eerlijke handel.

Deze tijd op weg naar Pasen geldt in de kerk vanouds als een tijd van bezinning. Vraagt om ons leven tegen het licht te houden. Onze handel en wandel, ons geloof en ons gebed.

Hoe zit het met onze handel? met onze economie? Is dat allemaal eerlijk, of kopen we spullen die van slavenarbeid afkomstig zijn?

Hoe besteden wij ons geld? Wat stemmen wij met de gemeenteraadsverkiezingen? Telt dan alleen onze eigen portemonnee, ons eigen belang, of kijken we verder dan onze eigen neus?

Hoe zit het met ons geloof?

Zijn wij een plaats van God? Staan we voor Hem open?

Brengen we geduld op voor het gebed, en de stilte?

Het plein moet worden schoongeveegd.

Het rund in ons eruit. De duif mag wel worden ontzien.

Jezus komt langs met de zweep. Want Hij wil alle ruimte voor het huis van zijn Vader. Hier onder ons en voor alle mensen.

*Hij die ver voor ons uit, doordrong in 't land der angst,
help ons in 't donker, o Heer, U te vinden.*

Gij die ver voor ons uit, in deze wereld zijt,

zend ons met vrede en brood, Heer, tot de mensen (Lied 559). Amen.